

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:

WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.

„Bieł. KRYNICA“ kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—
5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cena abwiestak:

na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-aj —
20 hroš. — za radok drobnaha druku ū adnej pałoscy.

Adozwa

DA BIEŁARUSAŮ KATALIKOŮ.

BRATY BIEŁARUSY! Prajšło Źžo šmat času, jak dziakujučy enerhičnej pracy najlepšych synoŭ našaha pracoŭnaha Narodu była zasnavana partyja Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji. Praz uwieś hety čas ludzi zhurtawanyja kala ūspomnienaj partyi, a tak-ža kala najstarejšaj našaj hazety „Biełaruskaja Krynica“ stojka zmahalisia ūsimi zakonnymi sposabami za lepšuju dolu našych Bratoŭ. Pierad usim świetam my hawaryli, što żywy biełaruski Narod, choć parwany na častki, damahajecca prawa na swajo samastojnaje żyćcio na swaju rodnuju mowu, na ziamlu,—budzili niaświedomych, padtrymliwali słabych. Šyrokija masy pawieryli swaim prawadyrom, bo byli jany ludzi česnyja i apirali swaje imknieńni na chryścijanskaj marali.

Partyja raźwiwałasja, a hazeta „Biełaruskaja Krynica“, što baraniła, uświedamlała i nawučała wiaskowaha biedaka, — stałasja jahonym darahim pryjacielam.

Ubačyli heta našy worahi i stali mabilizawać swaje siły, kab ścierci imia Biełarusy z ziamli, bo nie padabłasja im, što Biełarus horniecca bolš da swajho rodnaha, čymsia da čužoha, dy nia choča bolš żyć u pahardzie i niadoli.

Takim niepryjacielam Biełarusy pakazaŭ siabie, na hety raz adkryta, i Wilenski Katalicki Arcybiskup Jałbżykoŭski. 11 śnieżnia h.h. abjawiŭ jon u wilenskich polskich hazetach, što ūsim katalikam zabaranaje naležyć da Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji, a tak-ža čytać i raspaŭsiudžywać „Biełaruskaju Krynicu“. Aprača taho swaju hetu niačuwanuju adozwu zahadaŭ usim ksiandzom Wilenskaj Archidyecezii pračytać z ambony. Za padstawu swajho pastupku Arcybiskup stawić zakid relihijnaha indeferentyzmu (zimnyja adnosiny da relihii) i bałšawizmu ū našaj prahramie, nie padajučy ni jakich faktaŭ.

Braty Biełarusy! Trudna najści słowy, kab wyjawić naša abureńnie i kryŭdu, jakaja nas spatkała z boku taho, chto pastaŭleny na wysokim stanowišcy dzieła pašyreńnia nawuki Boha i jaho sprawiadliwaści. Zahad Arcybiskupa my nia možam spatkać inačaj, jak nowuju niačuwanuju prajawu ašalełaha polskaha šowinizmu, bo pastaŭleny zakid bałšawizmu ū BChD nie apirajecca absalutna na nijakich faktach.

Žjezd Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji 25-XI-28 h. pierahladajučy prahramu—nijakich źmienaŭ adnosna relihijnych pytańniaŭ nia ūwodziŭ, a znača prahrama BChD u pračahu doŭhaha času była Arcybiskupam pryznawana jak nie supiarečnaja z ducham katalickaha kaścioła, nia hľadziačy na punkty ab ziamli biaz wykupu, a tak-ža ab mahčymaści addzialeńnia kaścioła ad dziaŭżawy.

Z usiaho skazanaha widać, što Arcybiskup, dajučy kryŭdny dla Biełarusy i biespadstaŭny zahad, maje na dumcy nie dabro kaścioła, a służeńnie polskaj palitycy praz kaścioł, a tak-ža dahadžaćnie bahatym i silnym hetaha świetu.

Pratestujučy na hetym miescy prociŭ nowaha ździeku nad Biełarusami z boku wyšejšych Duchoŭnych Uładaŭ, Centralny Kamitet padaje da wiedama hramadzianstwa, što wysłaŭ adpawiedny memoryjał u Apostalskiju Stalicu ū Rymie z prośbaj skasawańnia niesprawiadliwaha zahadu Wilenskaha Arcybiskupa. Tymčasam-ža Centralny Kamitet BChD, čakajučy ū hetaj sprawie aŭtorytetnaha słowa Haławy Kaścioła, zaklikaje usich siabroŭ i pryhilnikaŭ BChD, a tak-ža čytačoŭ „Bieł. Krynicy“ katalikoŭ u imia dabra Bačkaŭščyny spakojna i stojka trymacca na raz zaniataj pazycyi.

Centralny Kamitet Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji.

Telehrama

da Światoha Ajca ad Centralnaha Kamitetu B. Ch. D.

U suwiazj z adozwaj Wilenskaha Arcybiskupa Jałbżykoŭskaha, apublikawanaj u polskaj wilenskej endeckaj i abšarnickaj presie dnia 11. XII. 28 h. i zakidajučaj Bieł. Chryścijanskaj Demokracji i jaje orhanu „B. Krynicy“ relihijny indeferentyzm i bałšawizm, a praz heta zabaranajučaj katalikam naležyć da B.Ch.D., wypisywać i čytać „B. Krynicu“ — siabry Centralnaha Kamitetu B.Ch.D. katalickaha wierawyznańnia pierasłali dnia 12-ha h. m. Światomu Ajcu ū Rym nastupnaha źmiesztu telehramu:

„Dnia 10.XII. 1928 h. Wilenski Arcybiskup Jałbżykoŭski wydaŭ adozwu zabaranajučuju wiernym katalikam naležyć da partyi Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji, zakidajučy jej relihijny indeferentyzm i bałšawizm. Siabry Centralnaha Kamitetu Biełaruskaj Chryścijanskaj Demokracji, katalickaha wierawyznańnia, nie pačuwaŭčysia da winy ū wyšej padanych zakidach, a budučy wiernymi wyznaŭcami Katalickaha Kaścioła — znachodziać u henaj adozwie adno motywy palityčnyja — prosiać Jaho Świataść razhledzić hetuju sprawu pa atrymańni adpawiednaha memorjału, jaki chutka budzie złožany Nuncyatury ū Wařawie, i skasawać zahad Arcybiskupa“.

Padpisali telehramu:

za prezydium C. K. B. Ch. D. — dr. I. Hałaliński — prezes,
A. Stepowič i P. Karuza —
pasły ū Sojm Polskaj Respubliki.

Jašče adzin udar.

11 h. m. J. E. Wilenski Katalicki Arcybiskup abwieścił adozwu, u jakoj zabaranaje katalickamu duchawienstwu i ūsim wiernym katalikom naležyć da B.Ch.D., a tak-ža čytać i pašyrać „Biełaruskaju Krynicu“.

Zahad swoj ci zabaronu Arcybiskup matywuje tym, što byccam B. Ch. D. raŭnadušna (indeferentna) adnosicca da relihii dy źjaŭlajecca pryhilnicaj bałšawizmu. Na čym Arcybiskup apiraje hetyja zakidy, trudna dadumacca, u adozwie-ž swajej jon hetaha nie wyjaśniaje.

Kožnamu abwinawačanamu zaŭsiody dajecca prawa abarony, adnak kali abwinawačańnie nie abapiorta na nijakich faktach,—trudna baranacca, i na takaje abwinawačańnie možna było-b zusim nie adkazywać. Možna-ž kožnaha čaławieka abwinawacić u zladziejstwie, ale treba dakazać, dzie, jaki što kraŭ, inakš celaje abwinawačańnie budzie zwyčajnaj napadkaj.

Nam u hetym wypadku taksama pastaŭlena abwinawačańnie, ale faktaŭ nijakich nie dana.

Adnak dzieła taho, što polskija hazety: abšarnickaje „Słowo“ i endecki „Dziennik Wileński“, stawiać našaj prahramie Źžo kankretnyja zakidy, my dzieła ūspakajeńnia našaha ūłasnahu sumleńnia razhledzim, ci sapraŭdy naša prahrama niazhodna z nawukaj katalickaha Kaścioła.

Uspomnienyja hazety zakidajuć nam bałšawizm i antykatalickaść dzieła taho, što ū našaj prahramie jość punkt: „ziamla pracoŭnym biaz wykupu“, što my stawim na raŭnie katalikoŭ z prawasłaŭnymi i što byccam chočam addziełu kaścioła ad dziaŭżawy.

Woźmiem pieršy zakid — ziamla biaz wykupu. Jak-ža na heta hľadzić katalicki kaścioł? Chaj nam pasłužać wyjaśnieniem u hetaj sprawie słowy

wialikaha Papieža Lawona XIII z h.z. Encykliki Rerum Novarum, na katory jakraz paklikajecca „Dziennik Wileński“. U hetaj Encyklicy Papieža Lawona XIII čytajem hetkija radki: „Boh—Haspadar ziamli, addaŭ jaje na karystańnie ūsiamu rodu ludzkomu... ale takim čynam, što nia wyznačyŭ niwodnamu čaławieku addzielnaj čaści, tolki pakuŭ hetu sprawu samim ludziam, niachaj jany pawodle swaich patreb i swajho narodnaha stroju aznačajuć granicy i dziełać prywatnuju ūłasnaść“.

Ci-ž treba jašče pajaśniać hety skaz? Ureście adnoj z asnoŭ katalickaj relihii jość sprawiadliwaść,—dyk ci-ž nia budzie sprawiadliwym addać ludziam ziamlu, u jakoj stolki ich potu krywawaha? A za što-ž jany majuć płacić? Za toje, što na jej pracawali, za toje što swajej pracaj z niaŭżytkau, karčawiščaŭ zrabili jaje pryhodnaj pad siaŭbu?

Druhi zakid—byccam my chočam addziełu Kaścioła ad dziaŭżawy minajecca z praŭdaj. U § 29 našaj prahramy wyrazna skazana: „BChD. pryncypowa prociŭ raździełu Kaścioła (Carkwy) ad dziaŭżawy. Adnak, kab urad nia moh wykarystywać relihii dla palityčnych metaŭ, abo paddzieržywać adnu relihiju prociŭ druhoj, BChD. uwažaje mahčymym raździeł Kaścioła (Carkwy) ad dziaŭżawy dla ahułnaha dabra“.

Jakraz heta i jość zhodnym z zakonami katalickaha Kaścioła, jaki pryncypowa praciwicca addziełu Kaścioła ad dziaŭżawy, adnak zhadžajecca i na heta ū wypadkach niazwyčajnych. Dyk čaho-ž tut bolš treba?

Ureście apošni zakid, što BChD. stawić na adnoj stupieni katalikoŭ i prawasłaŭnych...

B.Ch.D. jość palityčnaja partyja, abapiortaja na chryścijanskim świetahľadzie, dzieła čaho imkniecca da bu-

dawańnia hramadzka i polityczna życia białoruskiego narodu pawodle chryścijańskich ideałów. Adnak nielha wymahać ad B. Ch. D., jakaja jość politycznej partyjaj, a nie religijnej ustanowaj, kab jana stanawiasia na hrunt wykluczna katalicki. BChD. jość partyjaj narodu białoruskiego—narodu padzielenaha na dwa religijnyja łahier. Dyk ciż moža BChD., jak politycznaja partyja, jašče bolš pahlyblać hetu propaść dziełačuju naš narod na dźwie častki i dalej ašlablać narodnuju siłu? Sumleńnie siabrau BChD. hetaha nie dazwalaje. BChD. musić abjednywać pad swaim ściaham i katalikoŭ i prawasłaŭnych, bo ŭ hetym siła białoruskiego narodu. Ale kataliki i prawasłaŭnyja ŭwachodziać ŭ BChD. nie pierastajuć być ani katalikami, ani prawasłaŭnymi. Kożnamu z ich pakidajecca wolnaja ruka ŭ jaho religijnej dziełnaści, ci jnakš kažućy, u nutry partyi panuje poŭnaja religijnaja aŭtonomija. Tut paprostu i kataliki i prawasłaŭnyja lučacca pad ściaham BChD., kab supolnymi siłami budawać narodnuju dolu i budawać jaje na asnowach chryścijańskich. Dyk jakaja-ż tut moža być škoda dla katalickaj religii?

Čamu duchoŭnaja ŭlada nie zabaraniaje katalikam i katalickamu duchawienstwu ŭwachodzić, naprykład, u niemiecki parlament, dzie jany supolna z protestantami pracujuć nad dolaj swajho narodu?

BChD. nia tolki nia prynosić škody katalickaj religii, ale jak partyja zbudawanaja na asnowach chryścijaństwa zmahajecca za naležačaje miesca ŭ hramadzkim žyćci dla religii, praciwicca pašyreńniu antyreligijnaści i hetym addaje tolki prysłuha religii.

Što-ż tady wyklikała hetu rabotu Arcybiskupa? Adkaz zusim prosty i jasny. Ad wiakoŭ Palaki prywykli ŭwazać katalicki kaścioł za arużža dla pašyreńnia polskaści siarod Białorusaŭ i admowicca ad hetaj pazycyi jany nijak nia choćuć. Aż tut našlasia arhanizacyja, dziakujućy jakoj u białoruskim narodzie pačaho žnikać paniaćcie polskaj i ruskej wiery. Kataliki-Bielarusy pačali rozumieć, što katalickasć adno, a polskasć zusim druhoje. Prytym-ža hetaja samaja arhanizacyja praz swajo imknieńnie da padzielu panskaj ziarni miż sialanami dy jašče blaz wykupu pahražaje zniščeńniem druhoj „ostoi polskości“ na Białarusi—polskim abšarnikam. Polskija nacyjanalisty zawarušyli...

Sprawa drennaja, treba za ŭsialakuju canu raźbić hetu arhanizacyju i ŭ kancy... rola raźbiwalnika prypala Wilenskamu Katalickamu Arcybiskupu...

I woś da ŭdaraŭ, jakija nia raz sypalisia na białoruski adradženski ruch, dałučyusia jašče adzin—na hety raz z boku katalickaha Arcybiskupa—chryścijańskaja światara, u jakoha jašče raz polski nacyjanalizm pieramoh katalickaha arcypastyra, bo zapraŭdy katalicki archipastyr, nikoli na heta nie pašoŭ-by.

Biarućy pad uwahu ŭsio wyšej skazanae, nia čujućy siabie winawatym u škodnaja katalickamu kaścioł, dziełnaści j rozumiejućy, što uspomenienny zahad jość udaram, skirawanym u bok Białorusaŭ katalikoŭ, kab adbić ich ad BChD i hetym ad białoruskaści,—Centralny Kamitet BChD na pasiedźańni 11 h. m. postanawiuć:

1) Ličyć hety zahad niesprawialiwym, jak nie abapiorty na nijakich faktach zapraŭdnaj winy, i dzieła hetaha nia spyniać swajej dziełnaści.

2) Karystajućy z prawa apelacyi da wyšejšych duchoŭnych ŭladaŭ skirawać usiu sprawu ŭ Rym, da Apostalskaj Stalicy dzieła sprawialiwaha jaje wyrašeńnia.

C. K. BChD zajmajućy hetkaje stanowišča jość peŭnym, što jano budzie pa dumcy ŭsich katalikoŭ Białorusaŭ. Apoŭniaja sproba raźbićcia BChD nie dasiahnie swajej mety, bo białoruskija katalickija masy razumiejuć, što nadyšoŭ čas zdać egzamin z swajej nacyjanalnej i hramadzkej świedamaści i dzieła hetaha jany wytrymajuć swaju dasiulašniuju pazyciju, pakul Apostalskaja Stalica nia skaža tut swajho apoŭniaha słowa.

Pawał Karuza,
pasolŭ Sojmu.

UWAHA. U apoŭniuju chwiliu C. K. BChD atrymaŭ aficyjalnaje pawiedamleńnie ad Arcybiskupa, što niwodnaje z damahańniaŭ našaha apoŭniaha žezdu nia budzie spoŭniena. Hety fakt tolki pačwierdža, što Wilenski Arcybiskup adnosieca da nas nie jak katalik, a tolki jak Palak.

*Hramadzianie - Bielarusy! Pada-
wajcie deklaracyi na rodnuju školu
Wiedajcie, što swaja škola — beta
najlepsy skarb dla narodu.*

Wyjezd z Prahi hr. J. B. Šedivy'ha.

Sioleta skončyŭ studyi na ŭniwersytecie Karolawym u Prazie wialiki pryjaciół Białarusi Juhasławianiec J. B. Šedivy. Hr. J. B. Šedivy studyjawaŭ na addziele historyi sławiańskich literaturaŭ, dzie paznajomiŭsia z białoruskaj literaturaj. Da serca hr. J. B. Šedivy'ha pryloh najšćylniej Jakub Kołas, drobnyja apawiańnia jakoha hr. Šedivy z zapalam tumačyć na rodnuju mowu. Pryjechaŭ ŭ Bielyhorad (stalica Juhasławii), hr. J. B. Šedivy zaraz daŭ ab sabie znać dwuma wialikimi artykułami ŭ charwackim štodzieńniku „Narodna Polityka“ p. naz. „Naša bjeloruska braca“ (Našyja białoruskija braty).

U świecie juhasławskaje publicystyki hr. J. B. Šedivy zajmaje pieršaje miesca pobać starych publicystaŭ. Znajućy literalna ŭsie sławiańskija mowy, hr. J. B. Šedivy piša zaŭsiody na sławiańskija temy. Astajućysia zmaharom za ideju abjadnańnia ŭsiaho sła-

wianskaha świetu, hr. J. B. Šedivy paśladoŭna ćwierdzić, što nieabchodnaściu dzieła hetaha abjadnańnia jość niezaležnaści: Białarusi i Ukrainy. Hetaja dumka, pa swajmu pachodžaniju, jość česka, nie juhasławskaja. Česki dumajućy świet u sławiańskim pytańni dziełica na dźwie niarouńnyja čaści. Pieršaja, prawaja,—małaja časć, ideoloham jakoj žyjałajecca kiraŭnik českae narodnaje demokraciji dr. Karol Kramar, jość ultra-rusafilskaju: świetlaja budućynia Sławianstwa, pawodle dumki d-ra K. Kramara, moža ćwiści tolki pad apiekaj Kremla. Druhaja, pieraważajučaja časć českae dumajučaha świetu, wusnami jakoj haworyć praf. Dr. T. G. Masaryk, idzie tradycyjnym českim sławianofilskim ślacham bractwa i miłaści, kažućy: budućynia wialikaje Slavii ażyćciowicca tolki na padstawie woli kožnaha sławiańskaha narodu i brackaha parzumieńnia ŭ supolnaj tworčaj pracy. Hety ślach u siańniašnim sławiańskim świecie maje najbalej paśladoŭnikaŭ, nawat siarod Rasiejcaŭ (W. Černow, Gurewič, Manšwietau i inš.). Hr. J. B. Šedivy naležyć tak-ža da liku hetaje wialikaje

Ab haspadarcy.

Padličeńnie zapasaŭ pošaru ŭ haspadarcy.

Hawarylasia ŭžo na hetym miescy ab kaniečnasci pierahladu zapasaŭ pošaru (sałomy, siena) na zimu. *Kolki čaho maju?* — Na heta pytańnie musić sabie adkazać kožny artaj (ziemlarob) haspadar, asabliwa sioleta. I to z dźwiuch haloŭnych pryčynaŭ: 1) kab niechapaćučaha kormu možna było jašče ŭ paru prykupić i 2) kab nadpatrebnny pošar možna było ŭ adpawiedny čas (pawodle najlepšych rynkowych cenaŭ) pradać. Pytańnie ciapier tolki, jak i ci naahul možna zapasy pošaru napierad adhadać? Woś-ža ŭ bolšych i wialikich haspadarkach heta robicca dawoli prosta: kožny woz pošaru na wazie pierad składańniem u humnie zważyccca ŭ małej haspadarcy heta niemahčyma. Tut radziać sabie ludzi prybliznym adhadam, kirujučysia pry hetym, abo ŭzajemaadnosinami pamiż wymałačanym ziarniem (umalotam) i sałomaj, abo abymowym (kubičnym) prastoram, zaniatym pošaram. I pieršaje i druhoje jość tolki *dažad* i jak taki tolki moža być razhladanym. Tut-ža treba skazać, što i samaje wažańnie pošaru dakładnaha pierahladu zapasaŭ nie daje, bo pošar z časam „žlahajecca“. Hetak pakazućy, što za hod zložanaja sałoma tracić na wazie 5-6 proc., siena 8-10 proc. i h. d. Znača moža być pierahlad taki tolki *prybliznym*. Ab im i pahutarym.

Nawuka dašledziła, što pamiż umalotam i wymałačanaj sałomaj istnujuć peŭnyja ŭzajemaadnosiny, dla kožnaha sortu zbožža bolš-mienš charakternyja. Naprykład (pawodle Berlinskaha praf. Dr. Areboe) u žyćcie takija ŭzajemaadnosiny ziarniat da sałomy raŭniajucce 7:10. Heta znača, što pa namałačeńni siami q (centaŭ) čystaha dobraha žyta, musić być bolš-mienš 10 q žytniaj sałomy. Kalib namałočana było 14q žyta dyk musiła-b być 20q sałomy, pry 21q žyta — 30q sałomy i h. d.

U inšych zbažawin uspomnienija ŭzajemaadnosiny pamiż umalotam i sałomaj pradstaŭlajucce ŭžo jnakš. Hetak napr. u jačmieniu takija ŭzajemaadnosiny buduć raŭniacca 3:5, u aŭsie — 2:3, tojesamaje (jak u aŭsie) i ŭ pšanicy u harochu — 3:4. Heta znača, što u jačmieniu na kožnyja 3q namałočanaha ziarnia prypadae 5q jačmieńki, u aŭsie i pšanicy na kožnych 2q ziarnia prypadzie 3q sałomy (aŭsianki, abo sałomy pšaničnaji). U harochu — na kožnyja 3q ziarnia prypadae 4q harochwin. Takim paradkam wiedajućy ahulnuju ličbu ŭmalotu možna wyrachawać *prybliznuju* kolkaść sałomy, jak pošaru. Kažu „prybliznuju“, bo wyšejpadanyja ličby razumiejucce pry *sierednim* umalocie, dy pry ŭmowach artajstwa ŭ... Nia-

*) Čytajecca „Arbo“. tojesamaje možna i ŭ pudoch.

Z białoruskaha žyćcia.

Z BIELARUSI PAD POLŠČAJ.

Pasiedźańnie C. K. Biel. Chr. Demokr. U žwiazku z adozwaj Wilenskaha Arcybiskupa z 10-ha hetaha miesca adbyłsia pasiedźańnie C. K. B. Ch. D. Na pasiedźańni pastanoŭlena stajać na takim samym stanowišćy, na jakim stajała partyja BChD. dasiul. Pry hetym pryniaty da wiedama niekatoryja sprawy charaktaru farmalnaha.

Pasiedźańnie Rady Biel. Inst. Haspadarki i Kultury. U minuluju niadzielu adbyłsia pasiedźańnie Rady B. Inst. Hasp. i Kult. Na pasiedźańni pastanoŭlena: žmianić pamieškańnie ŭradu Instytutu, pieranosiaćy jaho ŭ pamieškańnie pry wulicy Zawalnej № 7. Pryniata da wiedama admowa hram. A. Bildziukiewiča z stanowišča staršyni ŭradu, — staršyniu ŭradu zamlasčaje wice staršynia ks. A. Stankiewič. Abhawarywalisia tak-ža i sprawy Wučyiełskaj Seminarji i pačatkawaj białoruskaj školy ŭ Maksimaŭcy.

Pryjezd inżyniera Klimowiča. U čačwier 13 hetaha miesiaca wlarnušsia z Prahi českae na Bačkaŭščynin inżynier ahranomii Klimowič. Inżynier Klimowič u Prazie prabyŭ šeść hadoŭ na ŭniwersytecie, dzie studjawaŭ ahranomiju. Inž. Klimowič budućy na čužynie mnoha pracawaŭ zahranicaj dzieła sprawy białoruskaj siarod tamtejšaha hramadźanstwa, asabliwa siarod studenskaj moładzi. U minulym hodie byŭ jon delehawany Abjadnańnie Białoruskich Studenskich Arhanizacyjaŭ u Rym na IX Kanhres Mižnarodnaje Studenskaje Konfederacyi, raniej jašče braŭ učasćcie, jak delehat ad Białorusaŭ pobać z inšymi ŭ Unionistyčnym Kanhresie na Velehradzie (Morawija).

Inżynieru A. Klimowiču — žadam płodnaj pracy i narodnych ho-

niach.

Žmiena adrasu Biel. Instytutu

Hasp. i Kultury. Białoruski Instytut

mieččynie. Dla našaha-ž białoruskaha artajstwa hetaja ličby buduć pakul što hrubym tolki pakazalnikam. Dapasawać ich da našych warunkaŭ pracy jość zadačaj našaha-ž białoruskaha artajstwa. Wartaść takoj pracy jasnaja. Zra- bić-ža, abo pačać jaje niechta a musić, bo dalej wobmackam haspadaryć ŭžo nielha.

Inšym sposabam adhadu zapasaŭ pošaru jość wyličeńnie abyjma (kubičnaha prastoru) miesca zajmnanaha pošaram (sienam, sałomaj), dy pamnožańnie wyrachawaj ličby wahaj adnaho kubičnaha metru (1m³) datyčnaha pošaru. Prymajecca pry hetym za danaje, što 1m³ dobra zložanaj sałomy azlماج ważyŭ u sierednim 60—65 kg, u sałomy jarawoj 50-60 kg., u harochwin — 45-55 kg, u siečki — 2q, u miakiny — 4q, siena 70-80 kg.

Da hetaha pytańnia jšče wier-

niemsia.

Ad. Klimowič.

armii, jakaja jość fundamentam budućyni wialikaje Slavii.

Lišnim tut budzie hutaryć ab dumcy białoruskaha narodu. Dumka jahonaja wiedamaj jość sławiańskamu świetu. Našaja žywaja mowa jość słaŭnym świadectwam čystaty sławiańskaje mowy. Spatkabiernictwa terytorjalnaje i słoŭnikowaje astałosia białoruskamu narodu, jaki chawaje pamiatku hlyboka ŭ serycy ab tych, jakija pierad paŭtary tysiačami hadami žywilisia žwiarynoju Białawieskaje pušcy i lawili rybu ŭ Prypiaci.

Białarus wiečna astajecca wiernaj ideji wialikaje Slavii, nia hledziaćy na to, što braty Sławianie honiać nas siahońnia ŭ mahiłu, admaŭlajuć nam prawa na žyćcio. Ideja wialikaje Slavii, jakaja budujećca nie na našaj śmierci, a na žyćci našym, jość našaju idejaju. Pakul-ža Wyzwaleńnie Białarusi i Ukrainy budzie ŭ wačoch Bratoŭ Sławianaŭ „Intryhaju Berlina“ i „słužbaju dla Berlina“, pakul brackija sławiańskija wastrohi buduć napoŭnieny białoruskimi i ukraińskimi wyzwalcami, — hutaryć ab wialikaj

Slavii jość lišnim. Pakul sławiańskaja strelba skirowana ŭ sławiańskija hrudzi — słowa „brat“ wusny našyja wumawić nia mohuć. Adymiecie strelbu, a padajcie rukul! — my napeŭna, u imia wialikaje Idei, zabudziemo wašuju čornuju minušćynu — i heta budzie świadectwa našaje sławiańskasći.

Šmat jašče praciače wady ŭ Prypiaci, da taho času, kali dumki Masaryka, Černy'ha i Šedivy'ha pieramohuć. Białarus swoj abawiazak spaŭniaje: Wyzwaleńnie Swajo. Kali skiniemo z šy swaje lanchi, to wusny našyja pramowiać, — „Braty!“

U pracy sławiańskaje hr. Šedivy'ha ŭ Juhasławii žadajemo pašpiechu.

Fr. Hrykiewič.

Kožny sumlenny čytač uwažaje za swoj abawiazak akuratna prysyłać naležnyja za hažetu brošy.

Haspadarki i Kultury użo znachodzic-
ca nie na tym miejscy, dzie byŭ (Wil-
nia Wostrabramska 8-1), a woś pad
takim adrasam: Wilnia, Zawalnaja wul.
№ 7. Dzieła hetaha ušie sprawy da
Biel. Inst. Hasp. i Kult. treba adrasa-
wać na heny adras.

**Żmiena na stanowišcy dyrekta-
ra Wil. Biel. Himnazii.** Jak dawiedy-
wajemsia, na miesca ŭstupiŭšaha apo-
nim časam sa stanowišča dyrektara Wil.
Biel. Himnazii hr. Steckiewiča — sta-
nowišča dyrektara abniaŭ hr. Michale-
wič, wučyciel Himnazii. Dziŭna, čamu
tak časta žmianiajucca dyrektary ŭ Wil.
Biel. Himnazii?

**Ahulny schod Biel. Kooperat.
Banku** adbyŭsia ŭ subotu 8 h. m.,
na jakim byli pryniaty wialikija žmie-
ny statutu i dawybany 2 nowyja sia-
bry Nahladnaj Rady ŭ asobach hr.
Paŭlowiča i hr. Steckiewiča.

Żjezd T-wa Bielaruskaj Škoły
tak i nie adbyŭsia, bo ŭlada nie da-
ła na jaho dazwołu. Chodziać čutki, što
siabry Dačasnaj Paŭnamocnaj Komisii,
jakija žjaŭlajucca h. zw. „senatarami“
i jakija arhanizawali žjezd, sumyśla
padali zapozna prośbu ab dazwole,
kab jaho nie atrymać.

Pasły ŭ Kuratara. Pasły Karuza
i Stepowič na dniach byli ŭ Wilen-
skaŭ Školnaha Kuratara ŭ sprawie
biaspraŭnaha zaniaćcia polskaj školaj
budynku, jaki była zhadziŭšy sabie
ad haspadara bielaruskaja prywatnaja
škola Biel. Inst. H. i K. u w. Maksi-
maŭcy, Maładečanskaha paw., a tak-
ža ŭ sprawie niemoralnych pastupkaŭ
polskaha wučyciela ŭ Kluščanach.
U sprawie Kluščanskaha wučyciela
Kuratara adkazaŭ, što pastarajucca jak
najchutšej prawiać śledztwa i paka-
rać winawataha. Što da školy ŭ Mak-
simaŭcy, to tut Kuratar skazaŭ, što
jašče padumaj, jak pastupić.

**Haspadarka na falwarku pana Mar-
šaŭka.** Joś ŭ Wilni ŭniwersyteckaja kli-
nika wočnych chwaroŭ. Znachodzicca
jana pad wysokim asabistym kiraŭnic-
twam pana Maršaŭka Senatu praf. Šy-
manskaha prajšoŭšaha ŭ Senat, jak
wiadoma, ad kazionnaj „jedyńki“. Woś
niadaŭna ŭ hetu ŭstanowu pryšla stu-
dentka Bielaruska N. Siaszta miłasier-
dzia, zapisujučy studentku ŭ knihu
pacjentau, raspytaŭsia ab jaje nacyja-
nalnaści. Kali pačuŭsia adkaz: „Bielar-
uska“, — siaszta miłasierdzia nakinu-
łasia z wostrym wyhawaram i ździŭ-
leńniem, što studenty mohuć być Biel-
arusami. Na kančatak studentka N.
pačuła ad toj ździčelaj šowinistki
polskaj takija ŭwahi: „Ja jeszczé rozu-
miem Rosję! Ta była wielka i jeszczé
będzie wielką. A Białoruś — to co?“

Niawiedama, jak doŭha trywała b
heta „lekcyja“ polonistyki, kab naša
studentka nie admowila jaje słuhać
i nie paprasila kaho inšaha ŭpisać u
knizku taho, što należała.

Naprašajucca pytańnie: kali tut
u wialikim mieście pad wokam „bies-
partyjnaha“ maršaŭka adkryta ździeku-
jucca nad našaj intelihiencyjaj, to što-ż
tady hawaryć ab našaj wioscy, dzie
sialanie i bajacca i nia majuć kudy
żalicca za padobnyja ździeki?

**Akademija ŭ čeść bielaruskaha
poety Michasja Čarota,** z pryčyny jaho
dziesiaciletniej pracy na bielaruskaj
niwie, — adbyłasia ŭ sali Wil. Biel.
Himnazii dnia 9/XII s. h. Akademiju
naładziŭ Biel. Studenski Sajuz.

U prahramu ŭwachodzili: 1) re-
ferat ab żyćci i tworčaci Čarota —
dobra apracawany jak z boku formy,
tak i źmiestu i pračytany studentam
poetam A. Bartulam, 2) deklamacyi
wieršaŭ, pryświečanych jubilatui našy-
mi maładymy poetami — A. Bartulam,
M. Tulejkam, M. Wasilkom — i imi
wykananymi, a takža deklamacyi wier-
šaŭ inšych aŭtaraŭ u pryhožym wy-
kananiami studenta J. Chworasta,
3) chor pad kiraŭnictwam hr. Šyrmu
wykanaŭ niekalki pryhožych pieśniaŭ.
Akademija prajšla ahulaŭ wielmi
uła.

**Zakančeńnie cyklu lekcyjaŭ z
bielarusaznaŭstwa,** arhanizawanyh
Biel. Studenskimi Sajuzam. U minu-
łu nładzielu (9/XII) adbyłisia dźwie
apošniaj lekcyi z cyklu bielarusaznaŭ-
stwa, arhanizawanyja Biel. Stud. Sa-
juzam u hetym hodzie. Čytali: 1) hr.
Sawicki — na temu: staradaŭnaść Po-

laččyny, 2) ks. A. Stankiewič — na temu:
Narysy z bielaruskaj etnohrafii.

Bielaruskij Studenski Sajuz ahu-
laŭ na pieršy trymestr biahučaha
akademičnaha hodu naładziŭ 16 lek-
cyjaŭ. Peŭnie ž nia mała z ich ska-
rystali jak sami słuhačy, tak i inšyja
hramadzianie na im prysutnyja.

Pašla nowaha hodu z pačatkam
2-ha trymestru, Urad Biel. Stud. Sa-
juzu maie namier arhanizawać taki
ja-ż lekcyi i zaprašywać dzieła hetaj
mety paważnyja nawukowyja siły jak
dasiul.

Piśmo ŭ Redakcyju.

Paważany Hramadzianin Redaktar!
Nie admoŭcie žmieścić u Wašaj
hazecie nastupnaje: Žjaŭlajučysia da
hetaj pary sympatykam Bielaruskaje
Chryścijanskaje Demokracji, a nie na-
leżać da jaje jak siabra, budučy Biel-
arusam katalikom, pračytaŭšy adozwu
J. E. Arcybiskupa Mitra. Jałbžykoŭ-
skaha ab zabaronie katalikom naležyć
da B. Ch. D. i čytać „B. Krynicu“ — skira-
wanuju da duchawienstwa i wiernych,
— ubačyŭ tut wialikuju niesprawidli-
waść i kryŭdu dla Bielaruskaha Na-
rodu i mety čysta palityčnyja z boku
Arcybiskupa dzieła spynieńnia bielarus-
kaha ruchu siarod Bielarusau katali-
koŭ, — pačuŭ zapraŭdny styd što da
hetaj pary nie naležyŭ da B. Ch. D.
— i ad sloŭnišniaha dnia stanaŭlusia
ŭ rady Bielaruskaje Chryścijanskaje
Demokracji z metaj abarony katali-
kaje idej ŭ Bielaruskim Narodzie. Biel-
aruskaja Chryścijanskaja Demokra-
cyja, paŭstaŭšaja jašče u Pieciar-
burzie, i „Krynica“, pačušaja wycho-
dzić u 1917 hodzie, h. z. jašče pierad
bałšawikami, — da hetaj pary ni ŭ čym
nie ŭjawili bałšawizmu, jaki choča
pryčapić koźnamu świedamamu Biel-
rusu endeckaja polskaja presa, a apo-
šnim časam nam choča toje samaje
zrabić i J. E. Arcybiskup Jałbžykoŭski.

Spadzajusia, što hetaja nowaja
sproba palityčnaje baračby wyšejšaha
dastojnika katalicyzmu ŭ našym krai
nia budzie mieć udačy, bo mety jaje
dla nas katalikoŭ zusim zrazumielyja
i ja, jak zapraŭdny katalik, wieru, što
hetaja sprawa budzie dadatna dla nas
wyrasana Światym Ajcom — Najwialik-
šym Našym Aŭtorytetam.

T. Kunicki,
student U. S. B. u Wilni.
12-XII 1928 h.

Da hminnych rad- nych Bielarusau.

U adnym z apošnich numaroŭ
„B. Krynicy“ była žmieścana staciej-
ka hram. I. P. ab hminnych kamisijach
zaškolnaj aświety. Henuju dumku
hminnyja radnyja Bielarusy pawinny
użiać pad uwahu. Tyja ušie trudna-
ści kulturna-aświetaŭ pracy, jakija
z tych ci inšych pryčyn nia mohuć
adaleć bielaruskija kulturna-aświet-
nyja tawarystwy, pawinny użiać na sia-
bie našyja hminnyja samaŭrady. Cia-
pier adbywajucca pasiedžańni hmin-
nych Radaŭ, na jakich razhladajucca
i ŭchwaliwajucca hminny biudžet na
1929-30 hod. Na hetych pasiedžańniach
radnyja Bielarusy pawinny damahacca
wyznačyć u hminnym biudžecie ad-
pawiednuju sumu hrošaj na zaškolnu-
ju aświety. Pašla wyznačenie adpa-
wiednaj sumy na hetuju sprawu, nia-
chaj u koźnaj hminie, dzie jość rad-
nyja Bielarusy, zarhanizujucca hmin-
naja komisija bielaruskaj zaškolnaj aś-
wiety, pawodle prajektu hram. J. P.
(hladi Nr 49 „Bielaruskaj Krynicy“).

Na pasiedžańniach hminnych Ra-
daŭ našy radnyja stanawiačysia niaraz
ŭ abaronie sialanstwa wyjaŭlajuć
padlahajučaju wialikaj krytycy skupać
u asynhawani hrošaj na bielaruskaja
kulturna-aświetnyja i haspadarčyja pa-
treby. Hetaki sposab abarony intare-
sau našaha sialanskaha nia jość aba-
ronaj, a naadwarot — škodny dla sia-
lanstwa, bo hminnyja podatki plaćać
nie adny sialanie, ale i abšarniki i han-
dlary, a kulturna-aświetnaja i haspa-
darčaja praca ŭ našych wioskach
pryniasie karyść najbołš našamu sia-
lanstwu. Z hetaha jasna, što tyja wy-

Z Polšcy.

Duel. Z daŭnych časou ukara-
niŭsia ŭ niby aświečanych klasach
hramadzianstwa ślachocki zwyčaj „du-
elaŭ“. Kali pan žniawažyć pana, dyk
žniawažany pasyłaie da swajho pračiŭ-
nika hetak zwanych sekundantaŭ (dwuch
ad siabie pradstaŭnikoŭ) i wyklikaje
jaho na duel. Na dueli dwa pas-
waryŭšysia pany adzin u druhoha
stralajuć, abo siakucca šablami i he-
ta nazywajuć „hanarowym“ zakanče-
niem swajej swarki.

U apošniaj časy ŭ Wašawie pas-
waryŭšysia pany pačali likwidawać
swaje swarki hetym „hanarowym“
sposabam. U minulym tydni ŭ heta-
kaj „hanarowej duelnaj“ rasprawie
adzin pan zastrelil druhoha. Kali pa-
ny stralajucca, to heta jšče ničoŭha,
ale, nia daj Boža, kab hetakaja moda
zawodziłasia siarod našaha bielarus-
kaha hramadzianstwa.

U Wašawie ŭ nočy z 4 na 5
hetaha miesiaca kala Belwederskaha
palacu niejki S. Kosoŭski zastrelil
wartujučaha pałac žandara Franciška
Koryzmo.

U hetaj sprawie prawodzicca
śledstwa palicejskimi i śledčymi ŭla-
dami. Prypuščajuć, što zabojstwa Ko-
ryzmy maie charakter asabistych raz-
rachunkau. Wyniki śledstwa trymajucca
ŭ sakrecie.

U Sojmie ciapier zaciša, pasie-
džańni Sojmu ŭ hetym tydni nie ad-
bywalisia. Adbywajucca pasiedžańni
sojmawych komisijaŭ, jakija abhawar-
ywajuć tyja sprawy, jakija pieradany
im plenumam Sojmu. Pašla razhle-
džańnia sprawaŭ komisijami, buduć he-
tyja sprawy pradstaŭleny na razhlad
plenumu Sojmu.

Z zahranicy.

U Aŭstryi ŭ minulym tydni ad-
byłisia wybary prezidenta dziaŭžawy.
Prezidenta ŭ Aŭstryi wybiraie Narod-
naje Sabrańnie. Na prezidenta aŭ-
stryjskaj dziaŭžawy wybrany Wilhelm
Miklas (chryścijanskaja partyja).

Prezydent Miklas radziŭsia ŭ
1872 h. Špiarša byŭ wučycielam,
pašla dyrektaram himnazii. U swoj
čas byŭ jon takža wybrany na prezy-
denta Narodnaj Rady.

U Juhasławii niezdawaleńnie nia
spyniajucca. U zwiazku z apošnimi
padziejami, ab jakich my užo pisali,
pałażeńnie ŭ Charwacyi pryjmaie du-
ža paważny charakter. Wajawoda ab-
jawiŭ zakony, jakimi ŭwiou wyniatko-
wy stan u charwackaj prawincy. Char-
wackija studenty wydali adozwu da
ušich zahranicznych studenskich arha-
nizacyjaŭ, prosiačy pomačy protiŭ
strašennych represijaŭ bielhradzkaha
uradu, žwiernienych protiŭ charwac-
kaha narodu. Charwackija studenty ŭ
zwiazku z hetymi padziejami abjawiłi
zabastoŭku. Na trebawanie studen-
stwa zwolnić z wastrohu stu-
dentaŭ, katoryja aryštawany ŭ čacie
hetych padziejaŭ, palicyja atkazała ad-
moŭna.

U Čechasławacčynie ŭ mieście
Prazie pamior profesor sławianskaha
prawa ŭ českim uniwersytecie dr K.
Kadlec, prażyŭšy 64 hady. Profesor
Kadlec naležaŭ da najwybitniejšych
wučonych i mieŭ suświetnuju slawu.

Na žjezd Lihi Narodaŭ, jaki ad-
budziacca ciapier u Lugano (Šwajca-
ryja) žjechalisia užo amal nia ušie
delehaty. Pierad aficyjalnym pasied-
žańniem Lihi adbyłisia prywatnyja
hutarki, jakija takža majuć wialikaje
značeńnie dla prawiadzieńnia naradaŭ.
Takaja prywatnaja hutarka adbyłasia
pamiž francuskim ministram Brijanam
z niemieckim ministram Štrezemanam.
Pašla hetaje narady min. Brijan ad-
byŭ naradu z anhielskim ministram

datki, jakija sialanin wydać na hetuju
sprawu, jamu buduć wielmi karyсны,
a pry hetym na henuju sialanskuju
sprawu, u samaŭradawaj arhanizacyi,
prychodzić z materialnaj dapamohaj
abšarnik i handlar. Dzieła hetaha za-
klikaju hminnych radnych Bielarusau
žwiarnuć na heta ŭwahu i nia skupić
hrošaj na bielaruskija kulturna-aświet-
nyja i haspadarčyja potreby.

Caj.

Čemberlenam. Na hetaj sesii Lihi bu-
duć razhladacca sprawy: ewakuacyi
Nadreni, sporu litouska-polskaha i inš.

U S. S. R. R. bałšawiki prasły-
nuli na ŭwieś świat swajej rewolucyj-
naścias. Błaha ŭ toj krainie, dzie
naprawa żyćcia jdzie praz rewolucyju, ale
jšče horš, kali rewolucyja ŭ krai
trywaje doŭhija hady. Rewolucyja — ž
nia jość metaj, a tolki sposab da
mety, jaki świedamaje hramadzian-
stwa tasuje ŭ samym krajnim wy-
padku baračby za swaje idealy.
Biezpraryŭny rewolucyjny stan u
S. S. R. R. pakazywaje na toje, što ta-
mašniaje hramadzianstwa abo nia ma-
jućy ściśtych idealaŭ kinułasia ŭ wir
rewolucyi, abo rewolucyju razumiela
jak ideal. U rasiejskaj rewolucyi čast-
ka ludziej, majućy za swoj ideal ka-
munistyčny ład, zachapiła ŭladu ŭ
swaje ruki i kab dajści da henaha
ideala abjawiła biezpraryŭnuju rewa-
lucyju. Takim čynam u masach, pie-
rawažna rabotnickich, wyrabiŭsia po-
hlad na rewolucyju, jak na ideal.
Taja-ż častka ludziej, katoraja nia
mieła ideala kamunistyčnaha, znaj-
šłasia ciapier na razdarožży. U wyni-
ku hetakaha stanu, wialikaja časć na-
sielnictwa S. S. R. R. stalasia niezda-
wolnienaj hetym biazupynnym rewolu-
cyjnym stanam. Z pryčyny hetaj mno-
hich inšych pajaŭlajucca na wialikim ab-
šary S. S. R. R. to siam to tam spraciwy
radawaj ŭladzie U zwiazku z hetym
nia ladaćca miž saboj i kiraŭniki sawieć-
kaj dziaŭžawy: — apazycyja trockistaŭ
z lewaha boku i apazycyja z prawaha
boku, ab čym my užo pisali ŭ swaim ča-
sie. Ciapier na t dajšto i da aryštaŭ 3-
ch siabroŭ centralnaha wykanaŭčaha ka-
mitetu ŭ Maskwie. Henam aryštaw-
nym trymajuccyja ŭladu ŭ swaich ru-
kach zakidywajuć špijanaž na karyść
adnej z susiednich dziaŭžawaŭ. Jak
bačym, dyk pačynajuć hublać swoj
ideal i tyja, katoryja musili b jaho
mieć choć dzieła taho, što žjaŭlajucca
kiraŭničymi asobami ŭ sawietach

Usiačyna.

„Cudoŭny“ Michałka. U apošniaj
časy amal nia ušie polskija hazety
uśio pišuć ab niejkim „cudoŭnym“ Mi-
chałku z Michałowa, Zamojskaha
paw. (Lubelsčyna).

Michałka — 16 hadowy chłap-
čuk, wučaŭ na kawala, u toj wakolicy
praslynuŭ, jak jaki wučony čalawiek,
nia zwyčajnaj darawitaści rozumu, swa-
imi relihiijnaha źmiestu pramowami,
a ŭ wačoch babulak staŭsia „cudoŭ-
nym“.

Polskija hazety padajuć, što po-
pularnaść Michałki ŭzrastaje z dnia
na dzień da takoj stupieni, što užo
ludzi jeduć da Michałki z cełaj Pol-
šcy. Jeduć — sialanie, miaščanie, ura-
doŭcy i intelihiencyja. Adny jeduć,
kab pabačyć dziwy i spraŭdzić na
miejscy, skolki jość u hetym praŭdy,
a druhija — prahnućy „cudau“ i na-
winaŭ. Michałka-ž hety, nia ŭmiejućy
ani čytać, ani pisać, haworyć zažmu-
ryŭšy wočy da ludziej ab tym, što jon
jość „apostałam“ Chrystowym i hetym
praslynuŭ za „cudoŭnaha“.

Hazety padajuć, što 1 listapada
siol. h. žjechalasia da Michałowa, kab
pabačyć „cudoŭnaha“ Michałku i pa-
čuć jaho pramowu bołš 10 tysiać na-
rodu. Niama taho dnia, kab hramady
ludziej nia jšli i śpiewam na wusnach
da Michałowa, dzie żywie hety Mi-
chałka.

Świat nawuki jašče nia spraŭdziŭ,
kim jość hety chłapčuk, a užo ŭ tym-
ža samym pawiećie žjawiŭsia i drugi
taki самы „apostał“ u asobie Pietryka
Cybuli.

Kali b tak dalej nia ŭmiešywali-
sia ŭ hetyja „cudoŭna-apostalskija“
sprawy ŭłady administracyjnaja, to
moža jašče i bołš znajšlosia b padob-
nych prapawiednikaŭ, bo słuhačoŭ u
Polšcy, jak bačym, šukać nia treba,
aby było tolki kamu prapawiedywać.
Ale polskaja administracyjnaja ŭlada
nia mohućy ściarpieć lohkawiernasći
swaich masaŭ u padobnyja „cudy“
zaniałasia sama likwidacyjaj hetaj
„cudoŭnaj“ sprawy. Starasta Zamoj-
skaha pawietu zaapiekawaŭsia „cu-
doŭnym“ Michałkam, aryštoŭwajučy

